

1591 - Rozpoczęto z pomocą księcia Jana Fryderyka budowę nowego kościoła, którą ukończono w rok później.

1628 - Rada Miejska wraz z ks. Weyherem, właścicielem Nowęcina, złożyła na ręce ks. Bogusława XIV meldunek o zamuleniu ujścia Łeby i zagrożeniu bytu mieszkańców. Meldunek nie wywołał żadnej reakcji.

1637 - po śmierci ostatniego z książąt pomorskich, Bogusława XIV zgodnie z aktem gdańskim, ziemia łęborska została włączona bezpośrednio do Polski i pod względem prawnym zunifikowana z Prusami Królewskimi. Władztwo to trwało zaledwie 20 lat, a jednak zaznaczyło się w życiu miasta. Łeba za czasów Władysława IV uzyskała potwierdzenie wszystkich dawnych ordynacji i przywilejów.

1657 - Król Jan Kazimierz, dążąc do rozerwania przymierza Brandenburgii ze Szwedami, mocą układu w Welawie oddał Fryderykowi Wilhelmowi, elektorowi brandenburskiemu, powiat łęborski w lenno z obowiązkiem składania z nich hołdu Koronie. Hołdy były traktowane jako formalność. Za panowania Sasów zaniechano ich w ogóle.

1662 - Margrabia brandenburski Fryderyk Wilhelm przedstawił projekt wybudowania w Łebie portu handlowego. Z powodu oczekiwanych wysokich kosztów przedsięwzięcia i usytuowanie Łeby na gospodarczo mało aktywnym terenie, został on jednak już wkrótce zarzucony.
- zachowały się dokumenty stwierdzające zagrożenie miasta Łeby ze strony zbliżających się od zachodu lotnych piasków

1682 - 10 lipca rozpętała się nad miastem silna burza. Od uderzenia pioruna zapalił się dach kościoła. Kościół oraz 30 domostw spłonęło, „do przyciesi” (podstawy belek). Podczas kolejnych wielkich pożarów w latach 1688, 1717 i 1774 spłonęło doszczętnie kolejno 28, 10 oraz ponownie 10 domów.

1683 - Nikolaus Ernst von Natzmer ówczesny kolator kościoła w Łebie sprowadził budowniczego z Gdańska i już wkrótce powstał nowy kościół, nieco szerszy i wyższy od poprzedniego z uratowanym z pożogi ołtarzem ze starego kościoła.

1684 - Natzmer, podjął starania o obwałowanie brzegów jeziora i rzeki Łeby, ale mieszczenie łebscy założyli sprzeciw. Orientowali się dobrze, że wylewy jeziora i rzeki były dla miasta znacznie mniej niebezpieczne niż fale sztormowe Bałtyku po przerwaniu ochronnego pasa wydmy. Wały obrzeżające jezioro i rzekę byłyby tamą, utrudniającą odpływ wód morskich.

1688 Kolejny wielki pożar w Łebie

1753 - powstały plany utworzenia w pobliżu Łeby, nad Jeziorem Sarbsko, żydowskiego miasta. Pomysł ten narodził się w Kameronie Wojny i Domen (niem. Kriegs- und Domänenkammer), której od roku 1730 podlegali wszyscy zamieszkali na Pomorzu Żydzi. Założenie takiego miasta miało zapewnić schronienie tym Żydom, którzy nie uzyskali pozwolenia na zamieszkanie w innych miastach. Procesy cywilne w mieście miały podlegać rabinom oraz przewodniczącym gminy, natomiast za procesy karne miały być odpowiedzialne lokalne sądy. Propozycję zmniejszenia liczby ludności żydowskiej, przede wszystkim w mniejszych miasteczkach, szczególnie popierał urzędnik ds. finansowych (niem. Kammerrat), Bühring, jak również urzędnik ds. wojennych (niem. Kriegsrat), Uhl. Również starszyna żydowska, zgromadzona na posiedzeniu z okazji odbywających się we Frankfurcie nad Odrą targów, odniosła się do tych planów pozytywnie. Przeciwny był natomiast urzędnik wojskowy, Culemann. Uważał on, że Żydzi nie będą w stanie zatroszczyć się o porządek i dyscyplinę w takiej autonomicznej gminie. Miał on również obiekcje co do lokalizacji miasta, która jego zdaniem nie przyniosłaby korzyści dla wzmożonego handlu z Polską i Gdańskiem. W kwestii budowy miasta zasięgnięto też rady

rzeczoznawcy. Był nim właściciel terenu na którym miało powstać miasto, pułkownik von Weiher, z którym kontaktował się urzędnik ds. administracyjnych (niem. Amtsrat), Hackebeck. Wg opinii von Weihera, na obszarze tym występowała wyłącznie woda oraz piasek, konieczne byłoby zatem sprowadzanie materiałów budowlanych z daleka. Rząd Berliński popierał plan budowy miasta, dopóki na drodze nie stanęły kwestie finansowe, cała inwestycja bowiem, będąca rodzajem wewnętrznej kolonizacji, miała być przeprowadzona bez naruszania budżetu rządu. Wprawdzie istniały już wówczas podobne kolonie, których mieszkańców w początkowej fazie osiedlania się i urbanizacji Fryderyk II okazjonalnie wspierał finansowo, w tym przypadku jednak mieszkańcami miasta mieli być Żydzi, którzy nie posiadali przywilejów, a więc również wystarczających źródeł dochodów, w żaden więc sposób nie zdołaliby oni zebrać całej potrzebnej sumy. Urzędnicy z Izby Pomorskiej (niem. Pommersche Kammer) liczyli co prawda na to, że do miasta przeniosą się także zamożni Żydzi, ale nie ma żadnych dowodów na to, że udało się pozyskać jakichś chętnych. Pomijając jednak wszystkie te utrudnienia, tym co przesądziło o porzuceniu planów budowy miasta było w rzeczywistości antyżydowskie nastawienie Fryderyka II. Doszedł on bowiem do wniosku, że powiększanie się liczby ludności żydowskiej przynosi wyznawcom chrześcijaństwa same szkody. Ponieważ wielu Żydów utrzymywało się z lichwy, a stwierdzono również w tej społeczności występowanie największej liczby oszustów i złodziei, założenie miasta wyłącznie żydowskiego naraziłoby na szwank wymianę handlową z Gdańskiem, jaką prowadzili chrześcijańscy kupcy oraz fabrykanci, co całkowicie pozbawiłoby ich środków do życia. Mimo podejmowanych przez Izbę Pomorską prób przekonania króla do zmiany zdania, dnia 14 lipca 1754 roku ostatecznie odrzucił on plan budowy żydowskiego miasta /wg www.sztetl.org.pl/,

1769 W ramach zarządzanego przez Fryderyka Wielkiego przeprowadzenia na wielką skalę prac nad regulacją stosunków wodnych na Pomorzu uregulowano koryto rzeki Łeby. Wykonano również sieć kanałów melioracyjnych, które odwodziły bagna, sąsiadujące z jeziorami.

1772 w czasie pierwszego rozbioru Polski, mocą traktatu warszawskiego, Prusy zagarnęły całe województwo pomorskie, a więc i powiat lęborski.

1774 wielki pożar w Łebie

1776 - W cztery lata po pierwszym rozbiorze Polski, rząd pruski w Berlinie podjął kolejną próbę zbudowania w Łebie portu handlowego i wojennego. Morze Bałtyckie połączono z Jeziorem Łebsko kanałem, który wkrótce potem został mocno spłycony przez sztorm.

F. Brenkenhof zaprojektował przebicie przez mierzeję w okolicach Rąbki kanału — nowego ujścia Łeby i zbudowanie przy nim portu.

Przekop przeprowadzono, ale pierwszy silny sztorm spowodował wtargnięcie wód morskich do jeziora i zapiaszczenie kanału. Rzeka powróciła do dawnego łożyska

1780 - W tym roku Łeba miała 997 mieszkańców. Liczba ta potroiła się w ciągu następnych stu lat; w 1816 było ich 627, a w 1880 już 1333. Cechą charakterystyczną dla Łeby było, iż wśród jej mieszkańców zawsze przeważały kobiety - czasami nawet o 20%. Wynikało to głównie z niebezpieczeństw pracy na morzu. Ciężko walczący o swój byt mieszkańcy musieli stawiać czoła nie tylko przeciwnościom natury, ale i nękającej ich biedzie. Plan osiedlania rodzin pochodzenia żydowskiego w celu ożywienia gospodarczego Łeby nie powiódł się (tak też stało się zresztą na całym Pomorzu), ponieważ przybysze woleli uprawiać korzystniejszy handel w większych miastach.

1784 Łeba liczy sobie tylko 497 mieszkańców.

1843 - Rozpoczęto budowę drogi Łeba - Lębork.

1847 - Podczas wielkiego głodu, król Fryderyk Wilhelm IV ofiarował 4000 talarów na prace publiczne, aby dać głodującym okazję do zarobku. W ramach tych prac ukończono północny odcinek szosy Łeba - Lębork.

1850 - Zniesiono nabożeństwa w języku polskim.
- wybudowano cmentarz przy ul. Parkowej,

1856 - powstaje Towarzystwo Śpiewacze „Mänergesangverein Concordia Leba 1856”.

1860 - Łeba osiągnęła najlepsze wyniki handlowe w swej historii: 93 statki wpłynęły i wypłynęły z portu.

Po ukończeniu budowy linii kolejowej łączącej Szczecin z Gdańskiem, w latach 1873-79 zawinęło do łebskiego portu zaledwie (!) 16 statków. Rok 1879 był ostatnim rokiem funkcjonowania portu handlowego w Łebie. Kościół łebski otrzymał ze składek parafian trzy nowe dzwony, które do dziś wzywają wiernych na msze.

1865 - Łebscy rybacy założyli morską stację ratunkową, która funkcjonuje pod egidą państwa do dziś. Swoją pierwszą łódź motorową otrzymała ona dopiero w 1938 roku.

1869 - zakończenie budowy drogi Łeba-Lębork

1884 - Rozpoczęto prace przy ujściu rzeki Łeby do morza (budowa mola wschodniego), które zakończono w 1890 roku. Ponadto wykopano kanał przepływający dziś przez centrum miasta.

1889 - Dzięki pracom przy ujściu rzeki Łeby i wykopaniu kanału powstała możliwość otwarcia w Łebie portu-bazy dla rybołówstwa dalekomorskiego.

1899 1 listopada - po długich staraniach Łeba otrzymała wreszcie upragnione połączenie kolejowe.

1902 zbudowano drogę bitą Łeba-Nowęcina

1906 - Początek budowy Domu Kuracyjnego „Neptun”. Kamień węgielny został wmurowany latem 1906 roku przez inwestora, barona Herberta von Massowa.

1907 - 11 lipca, wizyta niemieckiego pancernika „Schwaben” na redzie portu w Łebie. Statek wybudowano w 1901 roku, posiadał cztery działa artylerii głównej, kaliber 240 mm i 12 tys. ton wyporności.

- 23 września nastąpiło uroczyste otwarcie obiektu Hotelu „Neptun” - w okolicach Nowęcina znaleziono grobowce do składania urn sprzed 3000 lat.

1908 15 listopada - Utworzenie Związku Młodzieży Żeńskiej (Jungfraenverein) w Łebie. Z tej okazji małżonka cesarza przekazała na cele Związku 300 marek oraz

obraz.

1909

1910 - rozwój

rybołówstwa, żeglugi i przemysłu a także fakt, że Łeba stała się modnym kąpieliskiem nadmorskim i ośrodkiem wypoczynkowym powoduje napływ mieszkańców. W 1910 r. miasto miało już 1382 mieszkańców stałych.

- rozpoczęto budowę cmentarza przy ul. Nowościńskiej wraz z kaplicą cmentarna,

1911 28 stycznia - Uroczyste obchody 25-lecia Związku Kombatantów (Kriegerverein) w Łebie.

06 luty - Na skutek silnego sztormu znacznemu zniszczeniu uległa wydma, na której był posadowiony Dom Kuracyjny. Po trzech tygodniach specjalna komisja zamknęła obiekt z uwagi na niebezpieczeństwo zawalenia.

02 marca - Utworzenie straży pożarnej w Łebie. (Nie była to straż w pełni dobrowolna, gdyż obok ochotników, strażaków powoływano nakazem administracyjnym z obowiązkowym stawiennictwem do każdego pożaru.

03 kwietnia - niezwykle silny sztorm wyrzucił na miejscowe plaże dwa szkunery; holenderski „Besnowa” i szwedzki „Miranda”. Z wyjątkiem kapitana „Mirandy” załogi obu żaglowców zostały uratowane. Poza tym na głębokich wodach w pobliżu miasta zatonął wraz z całą załogą szkuner z Travemünde „Hermine” 27 czerwca - Lęborskie Stowarzyszenie Koloni Letnich postanowiło corocznie latem wysyłać do Łeby 30 dziewcząt i 30 chłopców. Specjalnie na ten cel urządzono pawilon plażowy

1912 27 maja - W świeżo wyremontowanym kościele św. Mikołaja dokonano poświęcenia nowych organów

1913 27 lutego - właściciel hotelu w centrum miasta (obecnie Kościuszki 66), Max Nitschke nabył za symboliczną opłatą Dom Kuracyjny „Neptun” po czym przystępuje do zabezpieczenia wydmy,

16 lipca - W miejsce osobnych kąpielisk dla kobiet i mężczyzn, utworzono kąpielisko rodzinne (niem. Familienbad)

1915

1920 037.jpg200 **1921**- Wielu artystów zaczęło odkrywać piękno Łeby i jej okolic: „W kwietniu. tylko z najniezbędniejszymi rzeczami w plecaku. samotnie udałem się na poszukiwania. Zgodnie z mapą Pomorza Wschodniego odszukałem podobną kurońską mierzeję, pomiędzy Jeziorem Łebisko, a Bałtykiem. Pieszko przewędrowałem wybrzeżem. maszerując na zachód. Stałą kwaterę postanowiłem ostatecznie założyć w Łebie. Przez następne lata wytrwałem tu i nigdy tego nie żałowałem. Nauczyłem

się nie tylko cenić to wybrzeże, lecz również je pokochałem...” - wspominał Max Pechstein, ekspresjonista z grupy „Die Brücke”. Max Pechstein cenił nie tylko tutejszy krajobraz. Ożenił się z Martą Mueller, córką właściciela hotelu i pozostał w Łebie aż do okresu po zakończeniu II Wojny Światowej. Ostatnim powstałym tu dziełem jest znany obraz Matki Boskiej Orędowniczki, który po odrestaurowaniu na powrót znalazł się w miejscowym kościele. Nie tylko malarze, lecz także i rozwijający się w tym czasie przemysł filmowy upodobał sobie Łebę. W mieście i okolicy powstało wiele filmów. Najbardziej znaną okazała się ekranizacja powieści Teodora Fontane „Ef fi Briest”, w której jedną z głównych ról zagrał Gustaw Gründgens.

1925 Miasto zamieszkuje 2332 mieszkańców z czego 1124 mężczyzn i 1208 kobiet w 557 gospodarstwach domowych. Zdecydowana większość mieszkańców to protestanci (2244 osób). Poza tym mieszkało w nim 15 katolików , 5 żydów i 3 niewierzących (dla pozostałych 65 mieszkańców brak danych o wyznaniu).

1926 - budowa sieci wodociągowej w Łebie

1928 - Z inicjatywy łebskiego przedsiębiorcy hotelowego Maksymiliana Nitschke, powstała na Wydmie Łąckiej szkoła szybowcowa. którą zdobyła sobie popularność na skalę europejską. Jej sława jest w kręgach lotników pamiętna do dziś.

1929 - wybudowano halę gimnastyczną ,którą użytkowało Towarzystwo Gimnastyczne „Jahn” (Turnverein „Jahn” e.V.). Obecnie obiekt jest wykorzystywany jako kino.

1930 - powierzchnia miasta wynosi 50,4 km² (obecnie 14,8 km²). W granicach administracyjnych oprócz samej Łeby znajdują się: Fichthof (ob. Stęknica) , Höfchen (Mielnica), Lebaboor (Łeba-Bór), Lebafelde (ob. Żarnowska) i Stilo. Łącznie znajdowało się tu 320 zamieszkałych domów.

- 31 sierpnia - przewodniczący Niemieckiego Związku Lotniczego, Adolf Alexander Dominicus dokonuje oficjalnego otwarcia szkoły szybowcowej.

1936 **1937** w związku z wysiedleniem mieszkańców narodowości niemieckiej z rejonu umocnionego Hel część z nich przesiedlono do Łeby gdzie rozpoczęto dla nich budowę osiedla Hela-Siedlung (obecna ul. Abrahama , Olszewskiego i Wróblewskiego),

1938 - zakończenie budowy pastorówki kościoła ewangelickiego pw. św. Mikołaja (obecna plebania Parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Łebie),
- liczba stałych mieszkańców osiągnęła 2846 osób

1938-1939 budowa domów dla czynnych działaczy NSDAP lub organizacji ściśle z nią związanych w rejonie obecnej ul. 1 Maja - osiedla SA-Siedlung. Osiedle budowali członkowie Sturmabteilung (paramilitarne oddziały szturmowe NSDAP)-łęborski pułk SA (Standarte 336), pod dowództwem Standartenführera Modrowa.

1939 - budowa betonowego mostu na kanale Chelst (ul. Kościuszki)

1942 - Od tego roku do roku 1945 znajdowali się w Łebie jeńcy wojenni, przede wszystkim Rosjanie i Francuzi. Urządzono im obóz w byłym domu dla biednych na ulicy Noweckińskiej.

1943 8 września - w pobliżu Łeby doszło do poważnej kolizji dwóch okrętów podwodnych Kriegsmarine, skutkiem której jeden zatonął. Oba okręty były jednostkami nowymi, przekazanymi do eksploatacji latem tego samego roku i należały do 5 flotylli. U-988 pod dowództwem porucznika marynarki Ericha Dobbersteina i U-983 z porucznikiem Hansem-Heinrichem Reimersem jako dowódcą. Na skutek zderzenia oba okręty uległy znacznym uszkodzeniom, a U-983 w wyniku rozległego rozszczelnienia kadłuba zatonął. Morze pochłonęło 5 marynarzy, a pozostałych 38 uratowała druga jednostka.

1944 9 listopada - na wysokości Łeby (54°40'36" N, 17°40'30" E) po kolizji z S/S „Fortuna of Bremen” tonie drobnicowiec „Svanhild”. Załogę udało się uratować.

1945 - 30 stycznia, 20 mil na północny wschód od Łeby zatopiony został przez radziecki okręt podwodny S-13. niemiecki liniowiec „Wilhelm Gustloff” z 6500 żołnierzami i cywilnymi uciekinierami na pokładzie. Z tragedii uratowało się 904 osoby. Jest to największy podwodny cmentarz morski na świecie. 10 marca oddziały rosyjskie zajęły Łebę. Rozpoczął się dziwny okres w historii miasta, którym zarządzili wspólnie radziecki komendant Parszkow, niemiecki burmistrz Wegner i (od 22 maja) polski burmistrz Feliks Kałużyński. W Łebie i Żarnowskiej było wówczas 1400 Niemców, 1240 Polaków oraz 26 rodzin tzw. „zweryfikowanych” Kaszubów. Wręcz symboliczną wymowę miała działalność trzech położonych obok siebie piekarni: niemieckiej, polskiej i rosyjskiej.

From:

<http://wiki.leba.eu/> - **Wiki Łeba**

Permanent link:

http://wiki.leba.eu/historia/kalendarium_5

Last update: **2016/12/08 13:20**

